

โครงการการบูรณาการศาสตร์เพื่อการพัฒนาพื้นที่ อำเภอบูรี จังหวัดนครราชสีมา
ด้วยการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
เอกรัตน์ เอกศาสตร์

The Study of Integrated Sciences to Develop Khonburi District, Nakhon Ratchasima
by Sufficiency Economy Philosophy

Ekkarat Ekkasart

โปรแกรมวิชาเศรษฐศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา 30000

Economics Program Faculty of Management Sciences, Nakhon Ratchasima Rajabhat University 30000

* Corresponding author. E-mail address: ekarat10@yahoo.com

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความรู้และความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้กับประชาชนในพื้นที่อำเภอบูรี จังหวัดนครราชสีมา และเพื่อจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่อำเภอบูรี จังหวัดนครราชสีมาภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา กับภาคีในพื้นที่ โดยมีคำปลื้มพระยาอำเภอบูรี จังหวัดนครราชสีมาเป็นพื้นที่วิจัย ในด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งข้อมูลปฐมภูมิด้วยการสำรวจภาคสนาม การประชุมกลุ่ม การฝึกอบรม การเข้าค่าย การจัดเวทีถามและตอบ การสัมภาษณ์ การประเมินผล การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการลงพื้นที่เพื่อติดตาม ติดตาม และให้คำปรึกษาและข้อมูลวิทยุจากเอกสารของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหาแบบพรรณนา และการวิเคราะห์เชิงปริมาณ

ผลการศึกษาในส่วนของการสร้างความรู้และความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้กับประชาชนในพื้นที่อำเภอบูรี จังหวัดนครราชสีมาพบว่า มี 3 ขั้นตอน โดยขั้นตอนแรก คือ การเตรียมความพร้อมในการสร้างความรู้และความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยการสำรวจภาคสนามเพื่อศึกษาบริบทเบื้องต้นของพื้นที่ การสำรวจภาคสนามเพื่อศึกษาพื้นฐานองค์ความรู้ของประชาชนในพื้นที่ ด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการประชุมกลุ่มเพื่อเตรียมการเพิ่มเติมความรู้และความเข้าใจในด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขั้นตอนที่สอง คือ ขั้นตอนการให้ความรู้และความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยการฝึกอบรมในภาคทฤษฎี การเข้าค่ายฝึกภาคปฏิบัติ และการจัดเวทีถามและตอบปัญหา และขั้นตอนที่สาม คือ ขั้นตอนการประเมินผลการสร้างความรู้และความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้วยการใช้แบบประเมินความพึงพอใจในการสร้างความรู้และความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจระดับมาก ($\bar{X}=4.18$ และ $S.D.=0.09$) และการประเมินผลด้วยแบบทดสอบซึ่งพบว่าประชาชนมีองค์ความรู้ด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ถึงร้อยละ 89.28 เพิ่มขึ้นจากเดิม ร้อยละ 32.18

ในส่วนของการศึกษาการจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่อำเภอบูรี จังหวัดนครราชสีมาภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา กับภาคีในพื้นที่ มีจำนวน 3 ขั้นตอน โดยขั้นตอนแรก คือ การศึกษาบริบทของพื้นที่ จำนวน 4 ด้าน คือ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม และโครงสร้างพื้นฐาน ขั้นตอนที่สอง คือ การจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่ภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้วยการจัดเวทีเพื่อจัดทำแผนการทำงาน การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดทำแผนการทำงานร่วมกัน และการลงพื้นที่เพื่อติดตาม ติดตาม และให้คำปรึกษา ผลที่ได้รับคือประชาชนในพื้นที่ได้แผนพัฒนาพื้นที่คำปลื้มพระยาอำเภอบูรี จังหวัดนครราชสีมา ภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อันเกิดจากกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ จำนวน 2 ระดับ คือ ระดับบุคคล/ครัวเรือน และระดับกลุ่ม/ชุมชน และขั้นตอนที่สาม คือ ขั้นตอนการลงพื้นที่เพื่อนำแผนพัฒนาพื้นที่ภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปเผยแพร่ ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมการประชาสัมพันธ์แผนงาน/โครงการกับประชาชนและหน่วยงานต่างๆในพื้นที่ การขอความอนุเคราะห์ผู้รับผิดชอบหลักในแต่ละกิจกรรม การคัดเลือกตัวแทนภาคครัวเรือนเพื่อดำเนินกิจกรรมตามแผนพัฒนาระดับบุคคล/

ครัวเรือน การจัดทำโครงการนำร่องภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแผนพัฒนาระดับกลุ่ม/ชุมชน และการเตรียมการในการประเมินผลการจัดทำแผนพัฒนาจากหน่วยงานกลาง

คำสำคัญ: การบูรณาการศาสตร์ การพัฒนาพื้นที่ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

Abstract

This particular study had been proposed in order to encourage villagers' insightful understanding and knowledge towards Sufficiency Economy Philosophy in Khonburi district, Nakhon Ratchasima as well as to establish Khonburi Area Development Plan which Sufficiency Economy Philosophy under the coordination between Nakhon Ratchasima Ratchabhat University and concerning parties in particular area. Srawanphraya subdistrict, Khonburi was chosen as the targeted area to conduct the research. Data collection was collected in both primary and secondary data forms. Primary data; for example, included survey field practice, focus group, training session, camp, evaluation process, public forum to exchange ideas, field trip for acknowledging, following up and giving possible advice to villagers. Moreover, secondary data included related document from concerning organizations in the area. In terms of data analysis, the study employed descriptive content analysis and Quantitative Analysis.

The result relating to the understanding and knowledge towards Sufficiency Economy Philosophy for villagers in Khonburi district, Nakhon Ratchasima was revealed that there were 3 steps in this process; first, the preparation step prior to construct insightful understanding and knowledge towards Sufficiency Economy Philosophy by applying survey field practice in order to explore general basic context in the area, to check villagers' knowledge about Sufficiency Economy Philosophy and to launch the focus group for preparing which aspects towards Sufficiency Economy Philosophy do they have to add up for the villagers. Second step was to educate villagers with Sufficiency Economy Philosophy's knowledge and understanding by providing them a practical camp, training session and a meeting relating to Sufficiency Economy Philosophy. And finally, the step of evaluating performances of providing knowledge and insightful understanding towards Sufficiency Economy Philosophy by employing questionnaire to investigate respondents' satisfactory and the research found that the sample group was pleased with this Sufficiency Economy Philosophy's learning processes at the highest level ($\bar{X}=4.18$ and $S.D.=0.09$). In terms of taking a test about Sufficiency Economy Philosophy's understanding, the result was found that after villagers had been successfully constructed knowledge towards Sufficiency Economy Philosophy, they possessed insightful understanding in specific issue at 89.28% which increased from earlier result by 32.18%

When considering Khonburi Development Plan by adopting Sufficiency Economy Philosophy under the coordination between Nakhon Ratchasima Ratchabhat University and concerning parties in particular area, it was found that there were also 3 steps ; first, the step of exploring general basic context in the Srawanphraya subdistrict area in 4 categories which were natural resources and environment, economics, society and basic infrastructure. Next step was to establish Srawanphraya Development Plan by adopting Sufficiency Economy Philosophy by holding a public forum to discuss a plan relating to 4 aspects; resources, economics, society and politics and a forum to share knowledge about the plan. Moreover, in this step, there was also a field operation to follow up and give possible advice. The result in this step showed that villagers had finally finished with the Srawanphraya Development Plan by adopting Sufficiency Economy Philosophy in terms of moderation, reasonability, self-immunity, knowledge and morality conditions which were contributed by participatory process of 2 separated levels of villagers in the area; person or a household level and a group or community level. Finally, the last step was to apply the Development Plan under the Sufficiency Economy Philosophy in the real context. In this step, there were public relation activities to introduce the plan to villagers and organizations in the area, finding sponsors and supporters for each activity from government, select representatives from household to do the activities according to the plan in person or a household level, piloting the project dealing with Sufficiency Economy Philosophy in a group or community level and evaluating process towards the running project from both organizations inside and outside the area of Khonburi. From all resulted showed earlier, it meant that

Srawanphraya subdistrict, Khonburi, Nakhon Ratchasima would have stable economic and social structures which contribute to sustainable lives of villagers according to local economics and villagers altogether live with peace and care.

Keywords: Integrated Sciences, Area Development, Sufficiency Economy Philosophy

บทนำ

อำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของจังหวัดนครราชสีมา โดยมีระยะห่างจากจังหวัดนครราชสีมา ประมาณ 58 กิโลเมตร มีเนื้อที่ 1,748 ตารางกิโลเมตร หรือ 1,150,000 ไร่ ประกอบด้วย 12 ตำบล คือ เชนะอิมพิ์ เชนะลิ้งบ้านใหม่ ครบุรี ลำเพียก โลกกระชายครบุรี ได้จะเข้หิน ตะแบกบาน มาบตะโกเอน และสระว่านพระยา มีประชากรทั้งหมด 92,976 คน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ ไร่มันสำปะหลัง ไร่อ้อยโรงงาน ไร่น้ำข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และข้าวเหนียว มีรายได้ต่อหัวเฉลี่ย จำนวน 55,864.80 บาทต่อคนต่อปี สูงกว่าค่าเฉลี่ยของจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งอยู่ที่ 55,388.31 บาทต่อคนต่อปี (สำนักงานพัฒนาชุมชน จังหวัดนครราชสีมา, 2554)

สำหรับวิถีชีวิตของประชาชน พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ยังคงใช้ชีวิตด้วยความพอเพียงอยู่ร่วมกันด้วยความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้รักสามัคคี ประชาชนในพื้นที่พร้อมที่จะเดินรอยตามเท้าของพ่อหลวง ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงเกิดการ “ระเบิดจากข้างใน” อย่างไม่รู้ตัว ประชาชนในพื้นที่ยังขาดความรู้และความเข้าใจในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ถูกต้องและชัดเจน รวมถึงการจัดทำแผนงานเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาในฐานะที่เป็นสถาบันอุดมศึกษาในท้องถิ่น ก่อตั้งขึ้นโดยมีภารกิจสำคัญเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น จึงได้ประสานงานกับพื้นที่อำเภอครบุรีอย่างลงตัว เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของคนท้องถิ่นในการดำเนินการวิจัยร่วมกัน

ด้านกระบวนการวิจัย ภาาในพื้นี่อำเภอครบุรี และมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา มีความเห็นพ้องกันว่า ควรเริ่มต้นจาก “การแก้ปัญหาที่จุดเล็ก” ก่อน โดยเลือกพื้นที่ที่มีพลังในการขับเคลื่อนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดการวิจัยในครั้งนี้ คือ ตำบลสระว่านพระยา อำเภอครบุรี

จังหวัดนครราชสีมา โดยมีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา เป็นผู้ให้ความรู้ เพราะมีบุคลากรที่พร้อมทั้งด้านคณาจารย์ และนักศึกษา ซึ่งการดำเนินโครงการได้ใช้ระบบข้อมูลเพื่อการพัฒนาพื้นที่เป็นแผนที่นำทางในการกำหนดแผนหรือยุทธศาสตร์สำหรับการพัฒนาพื้นที่ระดับตำบล ซึ่งถือว่าเป็น “การศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ” เพราะอยู่ภายใต้พื้นฐานของระบบข้อมูลที่ต้อง และเป็นจริง ทำให้การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่เกิดประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผลมากที่สุด

ดังนั้น การดำเนินโครงการวิจัยในครั้งนี้ จึงก่อให้เกิดกระบวนการศาสตร์ที่สัมพันธ์ระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา และภาาในพื้นี่ โดยมีมหาวิทยาลัยได้ยกระดับการเรียนการสอนในรูปแบบใหม่ที่สำคัญกับการศึกษาที่ “ไม่ติดตำรา” มากขึ้น ในส่วนของพื้นที่เองก็เกิดการเรียนรู้ในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อหวังผลได้จริงในระดับตำบล เพราะมีภาาให้การสนับสนุนทั้งทางด้านวิชาการ และบุคลากร

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จึงได้ดำเนินโครงการ “การบูรณาการศาสตร์เพื่อการพัฒนาพื้นที่อำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา” ด้วยการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีเป้าหมายให้เกิดการค้นคว้าองค์ความรู้ใหม่ การจัดทำระบบข้อมูลและการบริหารจัดการพื้นที่ให้สอดคล้องกับแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งประกอบด้วยหลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล ความมีภูมิคุ้มกัน ความรู้ และคุณธรรม (อรันต์ พัฒนไทย, 2551) อันนำไปสู่การพัฒนาเป็น “ตำบลต้นแบบ” ของการพัฒนาพื้นที่ในระดับตำบล ภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้วยกระบวนการแบบมีส่วนร่วม และพัฒนาการสู่การปฏิบัติจริงกับชุมชน (Area-Based Collaborative Research) ในอนาคต อันเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน สร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ และสังคม ทำให้ชาวบ้านอยู่ร่วมกัน

อย่างสงบสุข ประชาชนมีความอยู่ดีกินดี เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศ อีกทั้งยังสามารถขยายผลไปสู่พื้นที่อื่นๆ เพื่อยกระดับชีวิตของประชาชนในประเทศไทยได้อย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างความรู้และความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้กับประชาชนในพื้นที่อำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่อำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมาภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา กับภาคีในพื้นที่

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) โดยอาศัยความร่วมมือระหว่างนักวิจัยโครงการของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา กับภาคีในพื้นที่ตำบลสระบัวพระยา อำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ประชากร คือ ประชาชนทั่วไปในพื้นที่ตำบลสระบัวพระยา อำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมาซึ่งมีจำนวน 5,052 คน ด้านวิธีการสุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยใช้หลักความน่าจะเป็น (Probability Sampling) ด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลาก เพราะวิธีนี้เหมาะสมกับประชากรที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน หรือลักษณะของประชากรไม่มีความแตกต่างกันมากนัก (Heterogeneous) (วัลลภ รัฐฉัตรานนท์, 2554) คือ จำนวนประชากร มากกว่า ร้อยละ 90 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม อีกทั้งจำนวนประชากรอยู่รวมกันอย่างไม่กระจุกกระจาย และไม่ห่างไกลกันมากนัก สำหรับการคำนวณหาขนาดตัวอย่าง (n) ได้คำนวณขนาดตัวอย่างด้วยการใช้สูตรของยามานะ (Yamane, 1997)

โดยกำหนดให้ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ยอมรับให้เกิดขึ้น คือร้อยละ 5 ตามสูตร ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2} \text{ เมื่อ } n \text{ หมายถึง ขนาดของกลุ่ม}$$

ตัวอย่าง N หมายถึง ขนาดของประชากรทั้งหมด (5,052 คน) และ e หมายถึง ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง (0.05) ทั้งนี้ ขนาดของประชากร จำนวน 5,052 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการคำนวณด้วยสูตรของยามานะนั้น ค่าที่คำนวณได้อยู่ที่อย่างน้อย 370.65 คน อย่างไรก็ตามในการวิจัยครั้งนี้ นักวิจัยได้เลือกใช้ขนาดตัวอย่างจำนวน 400 คน เพื่อให้มีความสะดวกต่อการคำนวณ และกลุ่มตัวอย่างที่ได้สามารถมีโอกาสเป็นตัวแทนที่ดีของประชากร (Representativeness) หรือมีลักษณะใกล้เคียงกับประชากร ทำให้สามารถสรุปอ้างอิงผลการวิจัยไปสู่ประชากรได้ทั้งหมด นั่นคืองานวิจัยมีความถูกต้อง (Accuracy) และมีความแม่นยำ (Precision) มากขึ้น (สิทธิ์ ชีรสรณ์, 2552)

2. เครื่องมือในการวิจัย คือ การสำรวจภาคสนาม การประชุมกลุ่ม การฝึกอบรม การเข้าถึง การจัดเวทีถามและตอบปัญหา การสัมภาษณ์ และการประเมินผล ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 การสำรวจภาคสนามเพื่อศึกษาบริบทเบื้องต้นของตำบลสระบัวพระยา อำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 2 ครั้ง โดยมีเป้าหมายเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นในพื้นที่ และเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการดำเนินโครงการวิจัยด้วยกระบวนการแบบมีส่วนร่วมสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ข้อมูลปฐมภูมิ ซึ่งเป็นข้อมูลสภาพทั่วไปของพื้นที่ สถานที่ตั้งของแหล่งสำคัญของพื้นที่ หน่วยงานราชการต่างๆ และเส้นทางคมนาคมในพื้นที่ และข้อมูลทุติยภูมิ ซึ่งรวบรวมจากเอกสารของหน่วยงานราชการในพื้นที่ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลสระบัวพระยา สำนักงานเกษตรอำเภอครบุรี โรงเรียนบ้านหนองหินโคน ที่ทำการกำนัน และที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาแบบพรรณนา (Content Analysis)

2.2 การสำรวจภาคสนามเพื่อศึกษาพื้นฐานองค์ความรู้ของประชาชนในพื้นที่ในด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและประชาสัมพันธ์โครงการ จำนวน 3 ครั้ง โดยมีเป้าหมายเพื่อศึกษาพื้นฐานองค์ความรู้ด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในพื้นที่ สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้ข้อมูลปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์ และแบบทดสอบองค์ความรู้ด้านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาแบบพรรณนา และการวิเคราะห์เชิงปริมาณด้วยการใช้ค่าสถิติร้อยละ

2.3 การประชุมกลุ่มเพื่อเตรียมตัวในการเพิ่มเติมความรู้และความเข้าใจในด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 1 ครั้ง โดยมีเป้าหมายเพื่อกำหนดกรอบการทำงานร่วมกันระหว่างนักวิจัยกับภาคีในพื้นที่อย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม ด้วยกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ เช่น ข้อมูลพื้นฐานกลุ่มตัวอย่าง (เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้) กรอบเวลาในการทำงาน และอื่นๆ ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาแบบพรรณนา และการวิเคราะห์เชิงปริมาณ ด้วยค่าสถิติ ร้อยละ

2.4 การฝึกอบรมภาคทฤษฎีด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 1 ครั้ง โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ความรู้กับประชาชนในพื้นที่ด้านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคทฤษฎี สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงพรรณนา เพื่อนำไปใช้ประกอบการประเมินผลการสร้างความรู้และความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในพื้นที่ ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาแบบพรรณนา

2.5 การเข้าค่ายฝึกภาคปฏิบัติด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 1 ครั้ง โดยมีเป้าหมายเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคปฏิบัติ สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงพรรณนา เพื่อนำไปใช้ประกอบการประเมินผลการสร้างความรู้และความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในพื้นที่ ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาแบบพรรณนา

2.6 การจัดเวทีถามและตอบปัญหาด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 1 ครั้ง โดยมีเป้าหมายเพื่อตอบข้อคำถามและข้อสงสัยในด้านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นเวทีสุดท้ายในด้านการสร้างความรู้และความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่สามารถจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่ในระยะต่อไปได้เป็นอย่างดี สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงพรรณนา เพื่อนำไปใช้ประกอบการประเมินผลการสร้างความรู้และความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน ในพื้นที่ ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาแบบพรรณนา

2.7 การประเมินผลการสร้างความรู้และความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีเป้าหมายเพื่อประเมินผลการสร้างความรู้และความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้การเก็บรวบรวมข้อมูล ในขั้นที่ 2.4 ถึง 2.6 ประกอบกับการจัดทำแบบสอบถาม จำนวน 2 ชุด โดยชุดแรก คือ แบบประเมินความพึงพอใจ และชุดที่สอง คือ แบบทดสอบซึ่งผ่านการทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และค่าความเชื่อมั่น (Reliability Analysis) โดยพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของ Cronbach เป็นเครื่องมือในการประเมินผลสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาแบบพรรณนา และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) ด้วยการ ใช้สถิติ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2.8 การศึกษาบริบทของพื้นที่ตำบลสระบัวพระยาอำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 3 เดือน โดยมีเป้าหมายเพื่อจัดทำระบบฐานข้อมูลเพื่อการพัฒนาพื้นที่ สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล มีทั้งข้อมูลปฐมภูมิ และข้อมูลทุติยภูมิ จำนวน 4 ประเด็น คือ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม และ โครงสร้างพื้นฐาน ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาแบบพรรณนา

2.9 การจัดเวทีประชุมกลุ่มย่อยเพื่อจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่ จำนวน 1 ครั้ง โดยมีเป้าหมายเพื่อจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่ภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล ปฐมภูมิ

ซึ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับแผนพัฒนาพื้นที่ จำนวน 2 ระดับ คือ ระดับบุคคล/ครอบครัว และระดับกลุ่ม/ชุมชน ให้สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีประเด็นในการจัดทำแผนภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 4 ด้าน คือ แผนพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แผนพัฒนาเศรษฐกิจ แผนพัฒนาสังคม (การศึกษา และสาธารณสุข) และแผนพัฒนาการเมืองการปกครอง ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาแบบพรรณนา

2.10 การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดทำแผนการทำงานร่วมกัน จำนวน 1 ครั้ง โดยมีเป้าหมายเพื่อปรับปรุงและแก้ไขแผนพัฒนาพื้นที่ให้สมบูรณ์ สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล คือการจัดเก็บข้อมูล ปฐมภูมิ ประกอบการจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่ จำนวน 4 ด้าน คือ แผนพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แผนพัฒนาเศรษฐกิจ แผนพัฒนาสังคม (การศึกษา และสาธารณสุข) และแผนพัฒนาการเมืองการปกครอง ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาแบบพรรณนา

2.11 การลงพื้นที่เพื่อนิเทศติดตาม และให้คำปรึกษา ในการจัดทำแผนพัฒนา จำนวน 2 ครั้ง โดยมีเป้าหมายเพื่อให้คำแนะนำในการจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ของพื้นที่และหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นข้อมูลประกอบการจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่ ภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งในด้านความพอประมาณ ความมีเหตุผล ความมีภูมิคุ้มกัน ความรู้ และคุณธรรม ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาแบบพรรณนา

2.12 การลงพื้นที่เพื่อนำแผนพัฒนาพื้นที่ภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปเผยแพร่ในพื้นที่ จำนวน 1 ครั้ง โดยมีเป้าหมายเพื่อนำแผนพัฒนาไปเผยแพร่ในพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรม สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นข้อมูลเพื่อเตรียมการประเมินผลการใช้แผนพัฒนา ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาแบบพรรณนา

ผลการวิจัย

การวิจัย โครงการ “การบูรณาการศาสตร์เพื่อการพัฒนาพื้นที่อำเภอกรบรี จังหวัดนครราชสีมาด้วยการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” สามารถแสดงผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ได้ดังต่อไปนี้

1. ผลของการศึกษาการสร้างความรู้และความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้กับประชาชนในพื้นที่อำเภอกรบรี จังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

1.1 ขั้นตอนการเตรียมความพร้อมในการสร้างความรู้และความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีดังต่อไปนี้

1.1.1 การสำรวจภาคสนามเพื่อศึกษาบริบทเบื้องต้นของตำบลสระบัวพระยา อำเภอกรบรี จังหวัดนครราชสีมา ผลที่ได้รับจากการสำรวจภาคสนามทำให้ได้ข้อมูลสภาพทั่วไปของพื้นที่ สถานที่ตั้งของ แหล่งสำคัญของพื้นที่ หน่วยงานราชการต่างๆ และเส้นทางการเดินทางในพื้นที่ นอกจากนี้ยังได้สร้างความสัมพันธ์กับผู้นำในพื้นที่ทั้งผู้นำที่เป็นทางการ เช่นนายกองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำที่ไม่เป็นทางการ เช่นปราชญ์ชาวบ้าน คุณครู และพระสงฆ์

1.1.2 การสำรวจภาคสนามเพื่อศึกษาพื้นฐานองค์ความรู้ของประชาชนในพื้นที่ในด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและประชาสัมพันธ์โครงการ พบว่า ประชาชนในพื้นที่ต่างทราบถึงชื่อของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นอย่างดี แต่ในส่วนของความหมายพบว่าประชาชนในพื้นที่ทราบความหมายของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพียงร้อยละ 57.10 ทำให้ประชาชนในพื้นที่ไม่สามารถปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ดีเท่าใดนัก อีกทั้งนักวิจัยได้เข้าไปยังหมู่บ้านต่างๆ ครอบคลุมหมู่บ้านเพื่อเข้าไปพบปะประชาชนในพื้นที่โดยตรงเพื่อเผยแพร่ข้อมูลพร้อมทั้งจัดป้าประชาสัมพันธ์โครงการในพื้นที่

1.1.3 การประชุมกลุ่มเพื่อเตรียมการเพิ่มเติมความรู้และความเข้าใจในด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผลของการประชุมทำให้ได้รอบการทำงานร่วมกันระหว่างนักวิจัย กับภาคีในพื้นที่อย่างเป็นระบบ และเป็นรูปธรรม และเกิดจากความร่วมมืออย่างแท้จริงของภาคีในพื้นที่ ทั้งหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง และประชาชนทั่วไปในพื้นที่

1.2 ขั้นตอนการให้ความรู้และความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีดังต่อไปนี้

1.2.1 การฝึกอบรมในภาคทฤษฎีด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้กับประชาชนในพื้นที่ การนำเสนอ CD การจัดทำเอกสารหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการจัดทำแผ่นป้ายต่างๆ เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ได้เห็นภาพและวิธีการในการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1.2.2 การเข้าค่ายฝึกภาคปฏิบัติด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการสร้างความรู้และความเข้าใจในภาคปฏิบัติด้วยการเข้าค่ายเพื่อให้เห็นภาพและลงมือปฏิบัติจริงในด้านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยกระบวนการเข้าค่าย ได้แก่ การจัดทำพื้นที่สาธิต การเล่นเกมส์ การตอบปัญหาชิงรางวัล และการทดลองใช้ชีวิตแบบพอเพียง เป็นต้น

1.2.3 การจัดเวทีถามและตอบปัญหาด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในส่วนนี้ถือว่าการเน้นย้ำถึงองค์ความรู้ของประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับมาทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติด้วยการเปิดเวทีให้กับประชาชนทั่วไปที่เข้าร่วมเวทีได้ซักถาม และอภิปรายถึงความเป็นไปได้ในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้

1.3 ขั้นตอนการประเมินผลการสร้างความรู้และความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยการใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการประเมินผล จำนวน 2 ชุด คือ แบบประเมินความพึงพอใจของผู้ที่ได้เข้ารับการเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ จำนวน 400 คน ซึ่งพบว่า โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในระดับมาก ($\bar{x}=4.18$ และ S.D. = 0.09) เมื่อพิจารณา

เป็นรายประเด็น พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 3 ด้าน คือ เจ้าหน้าที่/นักวิจัยโครงการ ($\bar{x}=4.26$ และ S.D.=0.25) วิธีการสร้างความรู้และความเข้าใจ ($\bar{x}=4.26$ และ S.D.=0.24) และการบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการปฏิบัติจริงในพื้นที่ ($\bar{x}=4.26$ และ S.D.= 0.26) และกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก จำนวน 3 ด้าน คือ การปรับปรุงหลักสูตร ($\bar{x}=4.11$ และ S.D. = 0.18) รองลงมาคือ สิ่งอำนวยความสะดวก ($\bar{x}=4.10$ และ S.D.= 0.17) และกระบวนการ ($\bar{x}=4.08$ และ S.D.=0.15)

สำหรับการประเมินผลอีกส่วนหนึ่ง คือ การทำแบบทดสอบ ซึ่งนักวิจัยได้กำหนดโจทย์ปัญหาแบบปรนัย พบว่า ก่อนได้รับการสร้างองค์ความรู้และความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประชาชนในพื้นที่มีองค์ความรู้ด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงคิดเป็นร้อยละ 57.10 อย่างไรก็ตาม หลังการได้รับการสร้างองค์ความรู้และความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ประชาชนมีองค์ความรู้ด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ร้อยละ 89.28 โดยประชาชนมีองค์ความรู้เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 32.18 เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ประชาชนมีองค์ความรู้ ด้านเป้าประสงค์ของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 96.50 รองลงมาคือ ด้านการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ระดับบุคคล/ครัวเรือน ร้อยละ 94.25 และความหมายของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านคุณธรรม ร้อยละ 93.00 ทั้งนี้ประชาชนในพื้นที่มีองค์ความรู้เกินกว่าร้อยละ 80.00 ในทุกด้าน

2. ผลการศึกษาการจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่อำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมาภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา กับภาคีในพื้นที่ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

2.1 ขั้นตอนการศึกษาริบทของพื้นที่ตำบลสระวาน พระยา อำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา ในส่วนนี้ทำให้ได้ระบบฐานข้อมูลเพื่อการพัฒนาพื้นที่ จำนวน 4 ด้าน ดังนี้

ด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

พบว่า ตำบลสระวานพระยา อำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดนครราชสีมา มีลักษณะภูมิประเทศที่มีความสูงอยู่ระหว่าง 260-300 เมตร มีความลาดชันอยู่ที่ระดับ 2-5% พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบลูกคลื่น ลักษณะของดินส่วนใหญ่เป็นดินเหนียวปนทรายแป้ง หรือดินเหนียว โดยมากเป็นชุดดินศรีนครินทร์ที่เกิดจากการสลายตัวของหินบะซอลต์ ทำให้ดินมีเนื้อละเอียด มีความอุดมสมบูรณ์ในดินต่ำ ส่วนการชะล้างพังทลายของหน้าดินอยู่ในระดับปานกลาง ด้านทรัพยากรแหล่งน้ำ พบว่า มีเพียงแหล่งน้ำที่มนุษย์สร้างขึ้นเท่านั้น ด้านปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยน้อยกว่า 1,000 มิลลิเมตรต่อปี เพราะตั้งอยู่ในพื้นที่เงาฝนของเทือกเขาสันทาแพง และทรัพยากรป่าไม้ พบว่า พื้นที่ทั้งหมดของตำบลอยู่ในเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าดงอีจานใหญ่ โดยเป็นแหล่งป่าไม้เบญจพรรณที่สำคัญ แห่งหนึ่งในจังหวัดนครราชสีมา

ด้านเศรษฐกิจ พบว่า มีพื้นที่การเกษตรทั้งหมดจำนวน 49,016 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 96.82 ของพื้นที่ทั้งหมด แบ่งเป็นพื้นที่ที่พืชไร่ ร้อยละ 62.28 รองลงมา คือ พื้นที่ทำนา ร้อยละ 6.24 และพื้นที่พืชผัก ร้อยละ 1.41 ด้านอาชีพ พบว่า ประชาชนมากกว่าร้อยละ 90 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยมีพืชเศรษฐกิจ คือมันสำปะหลัง อ้อยโรงงาน ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มะละกอ และผักชนิดต่างๆ สำหรับอาชีพเสริม ได้แก่ การผลิตผ้าทอพื้นเมือง ไวน์ผลไม้ แหวนหัตถ์นางฟ้า กล้วยอบเนย และปุ๋ยชีวภาพ (องค์การบริหารส่วนตำบลสระวานพระยา, 2554) ในส่วนของภาคอุตสาหกรรม พบว่า ไม่มีอุตสาหกรรมที่ตั้งทะเบียนไว้กับสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดนครราชสีมาแม้แต่ รายเดียว ส่วนใหญ่มีเฉพาะอุตสาหกรรมในครัวเรือน

ด้านสังคม พบว่า ในปี พ.ศ.2554 มีประชากรทั้งสิ้น 5,052 คน แยกเป็นชายร้อยละ 49.56 และหญิง ร้อยละ 50.44 มีความหนาแน่นเฉลี่ยประมาณ 118 คนต่อตารางกิโลเมตร โดยมีจำนวนครัวเรือนทั้งตำบล 1,420 ครัวเรือน ในส่วนของการศึกษา พบว่ามีสถานศึกษาในระดับชั้นพื้นฐานเท่านั้นซึ่งสังกัดพื้นที่เขตการศึกษาที่ 3 จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 4 แห่ง นอกจากนี้ยังมีสถานศึกษา

ในระดับมัธยมศึกษา(ขยายโอกาส)จำนวน 1 แห่ง และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กประจำตำบล จำนวน 1 แห่ง แต่ไม่มีสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษา และระดับอุดมศึกษา ในด้านสาธารณสุข พบว่า มีสถานอนามัยประจำตำบล จำนวน 1 แห่ง สำหรับด้านศาสนา พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ โดยมีศาสนสถาน จำนวน 6 แห่ง

ด้านโครงสร้างพื้นฐาน พบว่า การคมนาคมส่วนใหญ่สัญจรด้วยรถยนต์และรถจักรยานยนต์ โดยเส้นทางสัญจรเป็นถนนลาดยางตลอดเส้นทางที่เป็นถนนสายหลัก ส่วนถนนภายในตำบลส่วนใหญ่เป็นถนนลูกรัง มีถนนลาดยางและถนนคอนกรีตเสริมเหล็กเป็นบางแห่ง ในด้านสาธารณูปโภค พบว่า มีโทรศัพท์สาธารณะครอบคลุมทั้ง 10 หมู่บ้าน ในส่วนของการไฟฟ้า พบว่า มีไฟฟ้าใช้ทุกครัวเรือน แต่มีไฟฟ้าสาธารณะเพียงบางจุด ยังไม่ครอบคลุมทั่วหมู่บ้าน ด้านการประปา พบว่า มีน้ำประปาหมู่บ้าน จำนวน 6 หมู่บ้านเท่านั้น

2.2 ขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่ตำบลสระวานพระยา อำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดนครราชสีมา ภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีการดำเนินกิจกรรม 3 กิจกรรม สามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

2.2.1 การจัดเวทีเพื่อจัดทำแผนการทำงานทั้ง 4 ด้าน การดำเนินงานในขั้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ภาคีที่เกี่ยวข้องกำหนดแผนงาน หรือกิจกรรมที่จะดำเนินการให้สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และเกิดจากความต้องการของประชาชนในพื้นที่โดยแบ่งประชาชนในพื้นที่ออกเป็น 4 กลุ่มตามความเชี่ยวชาญ โดยแต่ละกลุ่มมีหน้าที่ในการรับผิดชอบในการเขียนแผนพัฒนาภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในแต่ละด้าน ซึ่งมีจำนวน 4 ด้าน คือ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม (การศึกษา และสาธารณสุข) และการเมือง การปกครอง

2.2.2 การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดทำแผนการทำงานร่วมกัน เมื่อภาคีในพื้นที่ได้จัดทำแผนพัฒนาภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไประยะหนึ่ง นักวิจัยจึงได้จัดเวทีกลาง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ที่มี

ส่วนร่วมในการทำงานในแต่ละกลุ่ม ซึ่งมีจำนวน 4 กลุ่ม ได้พบปะเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการทำงานระหว่างกัน พร้อมทั้งรับฟังข้อคิดเห็นจากทีมอื่นๆ ด้วย ซึ่งวิธีการดังกล่าวได้ช่วยกระตุ้น และยกระดับการทำงานของภาคีในพื้นที่ และเกิดการเรียนรู้ระหว่างกันด้วย

2.2.3 การลงพื้นที่เพื่อนิเทศ ติดตาม และให้คำปรึกษาในการจัดทำแผนการทำงาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนิเทศ ติดตาม และให้คำปรึกษาในการจัดทำแผนพัฒนาของภาคีในพื้นที่ อีกทั้งยังให้ข้อเสนอแนะ และแก้ไขปัญหให้กับพื้นที่อย่างใกล้ชิด เพื่อให้ได้แผนงานที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน คือ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม (การศึกษา และสาธารณสุข) และการเมืองการปกครอง โดยแบ่งแผนงานออกได้เป็น 2 ระดับ คือ ระดับบุคคล/ครัวเรือน และระดับกลุ่ม/ชุมชน ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) การจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่ระดับบุคคล/ครัวเรือน คือ การดำเนินการในลักษณะการทำให้ประชาชนในพื้นที่อยู่ได้ด้วยการทำงานของตนเองอย่างมีความสุขทั้งกาย และใจ ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ไม่มีภาระด้านหนี้สินของตนเอง และครอบครัว สามารถหาปัจจัยสี่มาเลี้ยงตนเองและครอบครัว มีส่วนเหลือเป็นเงินออมของครอบครัว และยกระดับรายได้เข้าทำนองเดียวกับ “ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ มีเงินออม เพิ่มความรู้ และเพิ่มคุณธรรม” ซึ่งนักวิจัยได้แผนพัฒนาพื้นที่ภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคล/ครัวเรือน ดังนี้

2.1) ด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม เมื่อแบ่งตามหลักความมีเหตุผล ได้แก่ การจัดทำแหล่งน้ำในไร่นา การปลูกต้นไม้ เช่น ต้นสะเดาไว้สำหรับเป็นยาฆ่าแมลง การสร้างความอุดมสมบูรณ์ให้กับดิน และการจัดการทรัพยากรดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ ความมีภูมิคุ้มกัน ได้แก่ การปลูกฝังความรู้สึกลึกซึ้งด้านสำนึกทรัพยากรท้องถิ่น การทำเกษตรกรรมที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม การปรับวิถีการดำรงชีวิตให้สอดคล้องกับลักษณะภูมิประเทศ และการปลูกหญ้าแฝกเพื่อสร้างความชุ่มชื้นและฟื้นฟูสภาพดิน

1.2) ด้านเศรษฐกิจ/อาชีพ เมื่อแบ่งตามหลักความพอประมาณ ได้แก่ การจัดทำบัญชีรายรับและรายจ่ายของครอบครัว การปลูกผักสวนครัวรั้วกินได้ การเลี้ยงสัตว์ไว้บริโภคในครัวเรือน การลดต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรด้วยการลดการใช้สารเคมี การผลิตปุ๋ยชีวภาพ การผลิตน้ำส้มควันไม้ การผลิตเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน การเลี้ยงหมูหลุม การหันกลับมาใช้แรงงานในท้องถิ่น และการจัดทำหัตถกรรมพื้นบ้านประเภทเครื่องจักสาน ความมีเหตุผล ได้แก่ การจัดหาอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว เช่น การเลี้ยงปลาในกระชังและปลาช่อน การจัดทำเกษตรแบบผสมผสาน เกษตรอินทรีย์ เกษตรทฤษฎีใหม่ การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร การพัฒนาระบบการให้น้ำแก่พืช และการปรับเปลี่ยนวิธีการเพาะปลูกข้าว ความมีภูมิคุ้มกัน ได้แก่ การเพาะพืชพันธุ์ดีสำหรับฤดูกาลผลิตถัดไป การทดลองการแปรรูปมันสำปะหลังเป็นพลังงานทดแทน การปลูกต้นไม้ขึ้นต้นเพื่อไว้ใช้สอยในระยะยาว และการปลูกพืชสมุนไพรเพื่อใช้รักษาโรคภัยไข้เจ็บ

1.3) ด้านสังคม (การศึกษา/สาธารณสุข) แบ่งตามหลักความมีเหตุผล ได้แก่ การให้ความรู้เพื่อลด ละ และเลิกอบายมุข และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรเหลือใช้มาแปลงเกษตร ความมีภูมิคุ้มกัน ได้แก่ การกำหนดแผนชีวิต หรือทิศทางการดำรงชีวิต ความรู้ ได้แก่ การหาความรู้ในการประกอบอาชีพที่หลากหลาย การค้นคว้าหาความรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาวิทยากรประจำหมู่บ้าน ด้านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การให้องค์ความรู้ด้านพลังงานทดแทน การศึกษาความรู้ด้านการอนุรักษ์ดิน และน้ำ การส่งเสริมให้ครัวเรือนคัดแยกขยะ และกำจัดขยะ และการณรงค์ให้ความรู้ในการลดการบริโภคสิ่งของที่ไม่จำเป็น และคุณธรรม ได้แก่ การพัฒนาคุณสมบัติของตนเองให้มีความขยันหมั่นเพียร อดทน ซื่อสัตย์สุจริต และเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การถ่ายทอดภูมิปัญญาและองค์ความรู้ของผู้รู้และปราชญ์ชาวบ้านสู่ลูกหลานในพื้นที่ และการเรียนรู้หลักศาสนาเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

1.4) ด้านการเมืองการปกครอง
แบ่งตามเงื่อนไขความรู้ ได้แก่ การปลูกฝังการปกครองภายในครอบครัวด้วยความเป็นธรรม และการพัฒนาองค์ความรู้ และจิตใจให้มีความเป็นกลางทางการเมือง

2) การจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่ระดับกลุ่ม/ชุมชน คือ การดำเนินการในลักษณะของการรวมกลุ่มทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมการบริหารจัดการทรัพยากรในชุมชนอย่างถูกต้องและสมดุลเพื่อให้เกิดความเป็นอยู่ที่พอเพียงของชุมชนโดยรวม และชุมชนอยู่เย็นเป็นสุข ทั้งนี้การรวมกลุ่มภายในชุมชน ถือว่าเป็นทุนทางสังคมที่สามารถขับเคลื่อน เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในสังคม ทำให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างเอื้ออาทร ดังนี้

2.1) ด้านทรัพยากรธรรมชาติ
และสิ่งแวดล้อม เมื่อแบ่งตามหลักความพอประมาณ ได้แก่ การจัดตั้งกลุ่มส่งเสริมการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นความมีเหตุผล ได้แก่ การจัดทำแหล่งน้ำระดับตำบล การพัฒนาเส้นทาง การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การจัดทำโครงการฝายน้ำล้น และการปรับปรุงระบบสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานความมีภูมิคุ้มกัน ได้แก่ การจัดตั้งกลุ่มการผลิตที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม การจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการปลูกป่า 3 อย่าง เงื่อนไขความรู้ ได้แก่ การจัดตั้งกลุ่มเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์ป่าไม้ และเงื่อนไขคุณธรรม ได้แก่ การสร้างจิตสำนึกในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2.2) ด้านเศรษฐกิจ เมื่อแบ่งตามหลักความพอประมาณ ได้แก่ การจัดตั้งกลุ่มกองทุนการเงินในชุมชน การจัดตั้งกลุ่มแปรรูปสินค้าเกษตร และการรวมกลุ่มกันเพื่อการซื้อและจำหน่ายสินค้าและบริการ ความมีเหตุผล ได้แก่ การจัดตั้งกลุ่มอาชีพภายในชุมชน การจัดกิจกรรมลงแขกเกี่ยวข้าว และการจัดทำตลาดชุมชน และเงื่อนไขคุณธรรม ได้แก่ การจัดตั้งศูนย์เพื่อแลกเปลี่ยนเมล็ดพันธุ์พืช

2.3) ด้านสังคม(การศึกษา/สาธารณสุข)
เมื่อแบ่งตามหลักความมีเหตุผล ได้แก่ การจัดตั้งศูนย์เรียนรู้/ศูนย์สาธิตต่างๆ และการจัดตั้งกลุ่มกองทุนเพื่อการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชน ความมีภูมิคุ้มกัน ได้แก่ การสร้าง

ผู้นำกลุ่มรุ่นใหม่ในพื้นที่ การพัฒนาองค์ความรู้ด้านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การจัดตั้งกองทุนรักษาพยาบาลของชุมชน การส่งเสริมการสร้างเครือข่ายภายนอกตำบล การทบทวนการจัดทำแผนชุมชนภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การตรวจสอบสุขภาพของประชาชนแบบเข้าถึง และการจัดทำแผนพัฒนาสุขภาพชุมชน เงื่อนไขความรู้ ได้แก่ การพัฒนาองค์ความรู้ด้านการจัดตั้งกลุ่ม การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การศึกษาดูงานจากแหล่งเรียนรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การอบรมองค์ความรู้ด้านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาระบบเสียงตามสายภายในระดับหมู่บ้าน การสร้างจิตสำนึกในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมการศึกษายบนพื้นฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่น และการให้ความรู้ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้นำชุมชน และเงื่อนไขคุณธรรม ได้แก่ การส่งเสริมการปฏิบัติตามหลักของพระพุทธศาสนา การส่งเสริมการสร้างสุภาพะที่ดี การประกาศกฎระเบียบคุณธรรมประจำกลุ่ม และการส่งเสริมการอนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรมของท้องถิ่น

2.4) ด้านการเมืองการปกครอง
เมื่อแบ่งตามหลักความมีเหตุผล ได้แก่ การวางผังเมืองให้สอดคล้องกับภูมิประเทศ และลักษณะทางสังคม เงื่อนไขความรู้ ได้แก่ การพัฒนาความรู้ด้านหลักการจัดลำดับความสำคัญในการแก้ไขปัญหาให้กับท้องถิ่น และเงื่อนไขคุณธรรม ได้แก่ การกำหนดมาตรการเพื่อตรวจสอบการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐระดับท้องถิ่น

2.3 ขั้นตอนการลงพื้นที่เพื่อนำแผนพัฒนาพื้นที่ภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปเผยแพร่ในพื้นที่ มีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังต่อไปนี้

2.3.1 การประชาสัมพันธ์แผนงาน/โครงการกับประชาชน และหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่ คือ การนำแผนพัฒนาพื้นที่ที่ได้จัดทำขึ้นประชาสัมพันธ์ให้กับประชาชนทั่วไปในพื้นที่ตำบลสระบัวพระยา อำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมาได้รับทราบกันอย่างทั่วถึง ด้วยการประกาศเสียงตามสาย การติดประกาศแผนพัฒนาทั้งในระดับบุคคล/ครัวเรือนและระดับกลุ่ม/ชุมชนไว้บริเวณหน่วยงานทางราชการ

โรงเรียน วัด และศาลาประชาคมประจำหมู่บ้าน ซึ่งผลดังกล่าวจะกระตุ้นให้ประชาชนในพื้นที่ได้เรียนรู้และดำเนินการตามแผนที่ประกาศไว้

2.3.2 การขอความอนุเคราะห์ผู้รับผิดชอบหลักในแต่ละกิจกรรม นักวิจัยได้ขอความอนุเคราะห์ไปที่โรงเรียนต่างๆ เพื่อให้เป็นเจ้าภาพในการดูแลและช่วยเหลือประชาชนและหน่วยงานต่างๆ ที่ได้จัดทำแผนพัฒนาพื้นที่ ส่งผลให้แผนพัฒนาที่ได้จัดทำขึ้นได้รับการตอบสนองเป็นอย่างดี

2.3.3 การคัดเลือกตัวแทนภาคครัวเรือนเพื่อดำเนินกิจกรรมตามแผนพัฒนาระดับบุคคล/ครัวเรือน นักวิจัยได้รับสมัครอาสาสมัครในแต่ละหมู่บ้านเพื่อดำเนินกิจกรรมตามแผนพัฒนาอันเป็นการแสดงตัวอย่างให้ปรากฏชัดเจนเป็นรูปธรรม ซึ่งจะมีผลให้เกิดแรงจูงใจหรือแรงผลักดันให้ประชาชนรายอื่นๆ ดำเนินกิจกรรมตามแผนที่วางไว้

2.3.4 การจัดทำโครงการนำร่องภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแผนพัฒนาระดับกลุ่ม/ชุมชน นักวิจัยได้ขอความร่วมมือกับหน่วยงานสำคัญในพื้นที่ คือ องค์การบริหารส่วนตำบล สำนักงานเกษตรระดับตำบล โรงพยาบาลชุมชน วัด และ โรงเรียน เพื่อดำเนินงานตามแผนที่พัฒนาที่กำหนดไว้

2.3.5 การเตรียมการประเมินผลการจัดทำแผนพัฒนาจากหน่วยงานกลาง เมื่อแผนพัฒนาพื้นที่ทั้งในระดับบุคคล/ครัวเรือน และระดับกลุ่ม/ชุมชนได้ถูกนำไปใช้สักระยะเวลาหนึ่งแล้ว แผนการดังกล่าวจะต้องได้รับการประเมินผลเพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะทางกายภาพและวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่ โดยหน่วยงานที่เข้ามาประเมินควรประกอบไปด้วยหน่วยงานภายในพื้นที่ซึ่งเข้าใจปัญหาและแนวทางการพัฒนาพื้นที่ของตนเอง และหน่วยงานจากภายนอก ซึ่งสามารถสะท้อนปัญหาที่หน่วยงานภายในมองข้ามไป

สรุปผล

1. สรุปผลการสร้างความรู้และความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้กับประชาชนในพื้นที่อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครราชสีมา พบว่ามีจำนวน 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนแรก คือ การเตรียมความพร้อมในการสร้างความรู้และความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยการสำรวจภาคสนามเพื่อศึกษาบริบทเบื้องต้นของพื้นที่ และการสำรวจภาคสนามเพื่อศึกษาพื้นฐานองค์ความรู้ของประชาชนในพื้นที่ ด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและประชาสัมพันธ์โครงการ ซึ่งพบว่าประชาชนในพื้นที่ทราบความหมายของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ร้อยละ 57.1 ขั้นตอนที่สอง คือ การให้ความรู้และความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้วย 3 กิจกรรม คือ การฝึกอบรมในภาคทฤษฎี การเข้าค่ายฝึกภาคปฏิบัติ และการจัดเวทีถามและตอบปัญหา และขั้นตอนที่สาม คือ ขั้นตอนการประเมินผลการสร้างความรู้และความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งพบว่าโดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่าง มีความพึงพอใจในระดับมาก ($\bar{x}=4.18$ และ $S.D.=0.09$) และเมื่อทำแบบทดสอบความรู้และความเข้าใจ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้วยโจทย์ปัญหาแบบปรนัย พบว่าประชาชนมีองค์ความรู้ด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพิ่มขึ้นถึง ร้อยละ 32.18

2. สรุปผลการจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครราชสีมาภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา กับภาคีในพื้นที่ พบว่ามีจำนวน 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนแรก คือ ขั้นตอนการศึกษาบริบทของพื้นที่ จำนวน 4 ด้าน คือ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม และโครงสร้างพื้นฐาน ขั้นตอนที่สอง คือ ขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่ตำบลสระบัว พระยา อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครราชสีมา ภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยกิจกรรมการจัดเวทีเพื่อจัดทำแผนการทำงาน การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดทำแผนการทำงานร่วมกัน และการลงพื้นที่เพื่อนิเทศ ติดตาม และให้คำปรึกษาในการจัดทำแผนการทำงาน ซึ่งก่อให้เกิดแผนพัฒนาพื้นที่

ภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อันเกิดจากกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ จำนวน 2 ระดับ คือ ระดับบุคคล/ครัวเรือน และระดับกลุ่ม/ชุมชน และขั้นตอนที่สาม คือ ขั้นตอนการลงพื้นที่เพื่อนำแผนพัฒนาพื้นที่ภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปเผยแพร่ในพื้นที่ โดยผ่านกิจกรรมการประชาสัมพันธ์แผนงาน/โครงการกับประชาชนและหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่การขอความอนุเคราะห์ผู้รับผิดชอบหลักในแต่ละกิจกรรม การคัดเลือกตัวแทนภาคครัวเรือนเพื่อดำเนินกิจกรรมตามแผนพัฒนาในระดับบุคคล/ครัวเรือน การจัดทำโครงการนำร่องภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับชุมชน และการเตรียมการในการประเมินผลการจัดทำแผนพัฒนาจากหน่วยงานกลาง

ทั้งนี้ เมื่อการดำเนินการตามวัตถุประสงค์การวิจัยเรียบร้อยแล้วนักวิจัยจึงได้ดำเนินการจัดเวทีถอดบทเรียนและจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ตำบลสระบัวพระยา อำเภอกนครบุรี จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งภายในศูนย์มีทั้งหนังสือ วารสาร แผ่นพับ แผ่น CD และข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

อภิปรายผล

ผลที่ได้จากการศึกษาของโครงการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช หรือรัชกาลที่ 9 ของไทย อันประกอบด้วยหลักการ 3 ประการ คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และความมีภูมิคุ้มกัน และเงื่อนไข 2 ประการ คือ ความรู้ และคุณธรรม โดยในส่วนของผลการศึกษการสร้างความรู้และความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้กับประชาชนในพื้นที่อำเภอกนครบุรี จังหวัดนครราชสีมา พบว่าการดำเนินงานวิจัยในระยะที่ 1 คือ การเตรียมความพร้อมในการสร้างความรู้และความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความสอดคล้องกับหลักความพอประมาณ และหลักความมีเหตุผล เพราะเป็นการศึกษาถึงข้อมูลพื้นฐานทั้งใน

ส่วนของพื้นที่และประชาชนเพื่อให้เกิดการสร้างความรู้และความเข้าใจต่อหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงภายใต้บริบทที่เป็นจริง ด้านการดำเนินงานวิจัยในระยะที่ 2 คือ การให้ความรู้และความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความสอดคล้องกับเงื่อนไข 2 ประการ คือ เงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม เพราะการดำเนินงานในส่วนนี้มีเป้าหมายเพื่อสร้างความรู้ด้านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการมีคุณธรรมในการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยผ่านกิจกรรมต่างๆ เช่น การฝึกอบรม การเข้าค่าย และการจัดเวทีถามและตอบปัญหา และการดำเนินงานวิจัยในระยะที่ 3 คือ การประเมินผลการสร้างความรู้และความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีความสอดคล้องกับหลักความมีภูมิคุ้มกัน เพราะการดำเนินงานในขั้นตอนนี้เป็นการทดสอบว่าประชาชนในพื้นที่มีความรู้และความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงถูกต้องและชัดเจนหรือไม่ เพื่อเตรียมองค์ความรู้ให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงต่อสถานการณ์ต่างๆ เมื่อนำองค์ความรู้ด้านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่

สำหรับผลการศึกษการจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่อำเภอกนครบุรี จังหวัดนครราชสีมาภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา กับภาคีในพื้นที่ พบว่า ผลที่ได้จากการศึกษาทั้งในส่วนของการระดับบุคคล/ครัวเรือน และระดับกลุ่ม/ชุมชน มีความสอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยในส่วนของแผนพัฒนาพื้นที่ระดับบุคคล/ครัวเรือน พบว่ามีแผนงานที่สอดคล้องกับหลักความพอประมาณ ได้แก่ การจัดทำบัญชีรายรับและรายจ่าย การปลูกผักสวนครัวรั้วกินได้ การผลิตปุ๋ยชีวภาพ และการผลิตเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน ด้านหลักความมีเหตุผล ได้แก่ การจัดหาอาชีพเสริม การทำเกษตรทฤษฎีใหม่ และการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรในชุมชน ด้านหลักความมีภูมิคุ้มกัน ได้แก่ การปลูกฝังความรู้สึกล้านล้านรักบ้านเกิด การผลิตในภาคเกษตรกรรมที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม และการปลูกหญ้าแฝกเพื่อสร้างความชุ่มชื้นและฟื้นฟูสภาพดิน เงื่อนไขความรู้ ได้แก่ การค้นคว้าหาความรู้ด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

การพัฒนาคนในหมู่บ้านให้กลายเป็นวิทยากร ด้านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการศึกษองค์ความรู้ด้านการอนุรักษ์ดินและน้ำ และเงื่อนไขคุณธรรม ได้แก่ การพัฒนาตนเองให้มีความขยันหมั่นเพียร มีความอดทน ซื่อสัตย์สุจริต และเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ด้านแผนพัฒนาพื้นที่ระดับกลุ่ม/ชุมชน พบว่ามีแผนงานที่สอดคล้องกับหลักความพอประมาณ ได้แก่ การจัดตั้งกลุ่มกองทุนการเงิน ในชุมชน การจัดตั้งกลุ่มเพื่อใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น และการจัดตั้งกลุ่มเพื่อซื้อและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในชุมชน ด้านหลักความมีเหตุผล ได้แก่ การจัดตั้งศูนย์สาธิตด้านเศรษฐกิจพอเพียงภายในตำบล การจัดตั้งกลุ่มกองทุนเพื่อการศึกษา และการจัดทำตลาดชุมชน ด้านหลักความมีภูมิคุ้มกัน ได้แก่ การจัดตั้งกลุ่มสิ่งแวดล้อม การสร้างผู้นำกลุ่มรุ่นใหม่ในพื้นที่ และการจัดตั้งกองทุนรักษาพยาบาลของชุมชน เงื่อนไขความรู้ ได้แก่ การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการส่งเสริมการศึกษานานพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น และเงื่อนไขคุณธรรม ได้แก่ การส่งเสริมชุมชนให้ปฏิบัติตนตามหลักของพระพุทธศาสนา การส่งเสริมการอนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรมของท้องถิ่น และการสร้างกฎและระเบียบการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนในพื้นที่ได้นำองค์ความรู้ด้านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ได้ในชีวิตประจำวันทั้งที่บ้าน ที่ทำงาน และทุกครั้งที่มีโอกาส
2. ควรมีหน่วยงานภายในท้องถิ่นเข้ามาติดตามการนำแผนพัฒนาพื้นที่ไปใช้ประโยชน์ รวมทั้งทบทวนและปรับปรุงแผนพัฒนาพื้นที่ให้สอดคล้องกับความต้องการและสถานการณ์ของพื้นที่อย่างต่อเนื่อง
3. ควรมีภาคีในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัย เพราะจะทำให้การดำเนินโครงการวิจัยสามารถบรรลุ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ และผลการวิจัยถูกนำไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ได้อย่างแท้จริง

4. ควรดำเนินการวิจัยในลักษณะของชุดโครงการวิจัยที่ประกอบด้วยหลากหลายสาขาวิชา เพื่อก่อให้เกิดการบูรณาการศาสตร์ต่างๆ เข้าด้วยกัน เพื่อแก้ไขปัญหาหรือการพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- วิมล รัตนตรานนท์. (2554). *เทคนิควิจัยทางสังคมศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครราชสีมา. (2554). *รายงานคุณภาพชีวิตประชาชน จังหวัดนครราชสีมาจากข้อมูล ความจำเป็นขั้นพื้นฐาน (จปฐ.) ประจำปี 2554*. นครราชสีมา: สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครราชสีมา.
- สิทธิ ชีรสรณ์. (2552). *แนวคิดพื้นฐานทางการวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- องค์การบริหารส่วนตำบลสระวานพระยา. (2554). *แผนพัฒนาสามปี (พ.ศ.2554-2556) ขององค์การบริหารส่วนตำบลสระวานพระยา อำเภอบรบือ จังหวัดนครราชสีมา*. นครราชสีมา: ฝ่ายนโยบายและแผน องค์การบริหารส่วนตำบลสระวานพระยา.
- อรันต์ พัฒโนทัย. (2551). *งานวิจัยพื้นฐาน ฐานรากของการพัฒนาประเทศตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เล่มที่ 2 การวิจัยพื้นฐานเพื่อพัฒนาการเกษตร*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

Taro Yamane. (1997). *Elementary Sampling Theory*. London: Prentice-Hall, Inc.